

CZYNNIKI RYZYKA KRZYWDZENIA DZIECI

Czynniki ryzyka to wskaźniki (sytuacje, wydarzenia, cechy podmiotowe małoletniego, innych osób lub środowiska oraz inne zjawiska), które zwiększają ryzyko krzywdzenia małoletniego. Małoletni nigdy nie jest winny doznawanej krzywdy, ale niektóre jego cechy, np. stan zdrowia, poziom rozwoju, funkcjonowanie czy pozycja w rodzinie, mogą zwiększać ryzyko doświadczania krzywdzenia przez innych (rodzinę, rówieśników, dorosłych).

Wiele czynników ryzyka związane jest z osobami najbliższymi. Ważne jest, aby przy identyfikacji ryzyka nie oceniać moralnie ani nie obarczać odpowiedzialnością rodziców. Większość dorosłych opiekujących się dziećmi stara się je chronić przed problemami.

Czynniki ryzyka wskazują, że warto poświęcać małoletniemu szczególną uwagę i monitorować jego dobrostan, by zapobiec krzywdzeniu. Poniżej przedstawiono trzy grupy czynników ryzyka, które mogą wskazywać na ryzyko krzywdzenia. Lista ta nie jest wyczerpująca i nie obejmuje wszystkich form krzywdzenia.

CZYNNIKI ZWIĄZANE Z MAŁOLETNIM	
Czynniki ryzyka	Opis
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Przedwczesny poród ➤ Poród bez pomocy medycznej ➤ Niska waga urodzeniowa ➤ Narodziny z ciąży mnogiej rodziców, wpływające na rozwój dziecka. ➤ Krótkie przerwy między kolejnymi porodami	Te sytuacje mogą być czynnikami ryzyka krzywdzenia, stanowiąc obciążenie psychiczne i fizyczne dla rodziców, wpływające na rozwój dziecka. Wszystkie te sytuacje stanowią ogromne obciążenie psychiczne i fizyczne dla rodziców i wpływają na dalszy rozwój dziecka.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Długotrwały płacz 	<p>Nadmierna płaczliwość dziecka z kolei budzi bezradność, poczucie winy rodzica; stany te mogą zamienić się w złość, bezsilność, a w konsekwencji wywołać agresję wobec dziecka czy jego odrzucenie.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Wiek dziecka 	<p>Czynnikiem ryzyka krzywdzenia może być także określony wiek dziecka. W rozwoju dziecka występują tzw. okresy krytyczne, w których jest większe prawdopodobieństwo pojawienia się pewnych rodzajów krzywdzenia. Najmłodsze dzieci (do 3 r.ż.) są bardziej zależne od opiekunów i spędzają z nimi więcej czasu. Dzieci w tym wieku mają mniejszą zdolność dostosowania się do oczekiwań rodziców, a także słabiej panują nad emocjami. To sprawia, że ryzyko doznawania przez nie przemocy fizycznej i psychicznej jest większe. Badania wskazują także, że w okresie od osiągnięcia 8 r.ż. przez cały czas dojrzewania dziecko jest bardziej narażone na ryzyko wykorzystywania seksualnego.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Przewlekłe choroby ➤ Niepełnosprawność intelektualna ➤ Niepełnosprawność ruchowa 	<p>Okolicznością zwiększającą prawdopodobieństwo krzywdzenia jest niepełnosprawność intelektualna dziecka, mocno powiązana z ryzykiem wystąpienia przemocy oraz wykorzystania seksualnego. Również przewlekłe choroby somatyczne oraz niepełnosprawność ruchowa skutkują dużą, a także trwałą zmianą życia całej rodziny. Bez odpowiedniego wsparcia taka rodzina jest istotnie narażona na wystąpienie krzywdzenia, mogącego przybrać formę jawnego odrzucenia dziecka, biernego zaniedbywania lub czynnych form przemocy, związanych z rozładowywaniem frustracji. W sytuacji niepełnosprawności lub choroby dziecka</p>

	może dojść również do przemocy psychicznej, która niekiedy wynika ze stawiania dziecku wymagań, jakim nie jest ono w stanie sprostać.
➤ Choroby psychiczne	Kolejnym czynnikiem ryzyka są choroby psychiczne dziecka. Wystąpienie u dziecka zaburzeń psychicznych wiąże się z wysokim poziomem stresu i lęku w rodzinie. Łatwo wtedy o eskalację trudnych zachowań pozostałych domowników, np. agresji i przemocy – zarówno fizycznej, jak i słownej.
CZYNNIKI RODZINNE (czyli cechy charakteryzujące funkcjonowanie rodziny oraz cechy poszczególnych jej członków)	
➤ Nieobecność rodziców	Ryzyko krzywdzenia małego dziecka zwiększa się, gdy jedno lub oboje rodziców jest nieobecnych. Brak rodziców – zarówno fizyczny, jak i emocjonalny – stanowi czynnik ryzyka niezależnie od wieku dziecka. To zwiększa prawdopodobieństwo fizycznego i emocjonalnego zaniedbania. W rezultacie małe dzieci mogą szukać bliskości i akceptacji u obcych osób, które również mogą być potencjalnymi sprawcami krzywdzenia.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Autorytarny styl rodzicielstwa ➤ Doświadczanie przez rodzica przemocy w dzieciństwie, ➤ Kondycja psychiczna rodziców. 	Prawdopodobieństwo przemocy wobec małego dziecka zwiększa się również przy tzw. autorytarnym stylu rodzicielstwa, wynikającym m.in. z historii życia rodzica, jego cech osobowości i kondycji psychicznej. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie, bycie jej świadkiem oraz brak bliskości z własnymi rodzicami znacząco zwiększają ryzyko powielania tych zachowań wobec małych dzieci i stania się sprawcą przemocy.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uzależnienia, ➤ Inne zaburzenia psychiczne rodzica, ➤ Konflikty, ➤ Kryzysy. 	<p>Uzależnienia i inne zaburzenia psychiczne rodzica zwiększają ryzyko krzywdzenia małoletnich. Konflikty i kryzysy w rodzinie również sprzyjają agresji i innym formom krzywdzenia.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Samotne rodzicielstwo, ➤ Obecność niespokrewnionych osób dorosłych w rodzinie 	<p>Do czynników ryzyka krzywdzenia zalicza się również samotne rodzicielstwo, które stanowi dla wielu osób duże wyzwanie. Ograniczona ilość czasu, jaki rodzic może poświęcić małoletniemu, utrudnia budowanie bliskiej relacji. Dodatkowo, niestabilna sytuacja rodzinna, w tym brak wsparcia, obecność niespokrewnionych z małoletnim osób, mogą powodować ryzyko wystąpienia odrzucenia i agresji lub nieprawidłowych relacji.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rodzina zastępcza, ➤ Rodzina adopcyjna. 	<p>Istotnym czynnikiem ryzyka jest obecność małoletniego w nieprzygotowanej wychowawczo i merytorycznie rodzinie zastępczej czy adopcyjnej. Rodzice przyjmujący małoletnie pod swoją opiekę często nie są przygotowani do radzenia sobie z bardzo trudnymi emocjami skrzywdzonego wcześniej dziecka. Doświadczenie odrzucenia i skrajnej przemocy, które małoletni mogli wcześniej przeżyć, wpływa na ich zachowanie oraz na funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Małoletni, którzy zostali porzuceni, często postrzegają siebie jako niegodnych miłości, mało ważnych i zasługujących na karę. W swoim zachowaniu często prowokują do odrzucenia lub ukarania, aby utwierdzić się w tych przekonaniach. Kary reaktywują wcześniejsze traumy małoletniego i dezorganizują jego zachowanie, co sprawia, że rodzice czują się bezradni wobec takiej sytuacji.</p>

CZYNNIKI ZWIĄZANE ZE ŚRODOWISKIEM SPOŁECZNYM

<p>➤ Izolacja społeczna</p>	<p>Do tej grupy zalicza się głównie izolacja społeczna, rozumiana jako ubogie kontakty małoletniego i jego rodziny z innymi osobami lub grupami oraz brak relacji pozarodzinnych. Tego rodzaju sytuacja może sprzyjać rozwojowi przemocy, a także zwiększać kontrolę sprawcy nad swoimi ofiarami oraz ograniczać szanse na jej ujawnienie i udzielenie pomocy.</p>
<p>➤ Ubóstwo w najbliższym otoczeniu rodziny</p>	<p>Ryzyko wystąpienia krzywdzenia małoletnich niesie również ograniczenie możliwości zaspokajania potrzeb materialnych i zdrowotnych, złe warunki mieszkaniowe oraz skrajne ubóstwo. Takim sytuacjom często towarzyszy stres rodziców, którzy muszą zapewnić przetrwanie sobie i małoletniemu.</p>
<p>➤ Przemoc i patologia</p>	<p>Czynnikami ryzyka krzywdzenia małoletniego są także przemoc i patologia społeczna występujące w najbliższym środowisku zamieszkania.</p>